

VELENÍ PŘI PŘECHODU Z MÍROVÉHO NA VÁLEČNÝ STAV

Otázkám velení je v celé historii vojenství přikládán velký význam. Jestliže dříve bylo velení zpravidla záležitostí jedince — vojevůdce, s vývojem zbraní, bojové techniky a růstem složitosti vedení ozbrojeného zápasu bylo do rozhodovacího procesu zapojováno stále více osob.

Zabezpečení pevného, nepřetržitého, pružného a efektivního velení patří k základním předpokladům úspěchu.

V současné době velení vojskům představuje jeden z hlavních směrů bojové pohotovosti vojsk.

Pevnost velení vyjadřuje trvalou vůli k prosazování již přijatých rozhodnutí, zejména řízení vojsk podle předem zpracovaných plánů a metodik práce, které využívají reálně procvičené činnosti.

Nepřetržitost vyjadřuje schopnost a možnost v kterékoli době řídit činnost vojsk.

Pružnost spočívá ve schopnosti orgánů velení uskutečňovat cílevědomé opravy v plánech v souladu s vývojem situace. Hlavním předpokladem pružnosti velení je racionální organizace, maximální jednoduchost, dovedné rozestavění sil a prostředků, sladěný tok informací a spolehlivé spojení.

Velet efektivně znamená co nejracionalněji využívat možností jednotek, útvarů a svazků. Abychom toho dosáhli, je nezbytné umět se orientovat v každé situaci, reálně hodnotit, vypracovávat zdůvodněné plány, přijímat správná rozhodnutí a důsledně je realizovat.

Kvalita velení je tedy důležitým faktorem zabezpečení vysoké bojové pohotovosti. Je to **schopnost orgánů velení** správně se orientovat ve složité situaci, přijímat reálná rozhodnutí, dovedně stanovit úkoly, vydávat rozkazy, organizovat součinnost, všestranně zabezpečovat činnost vojsk a přijatá rozhodnutí v praxi realizovat.

Zásadní úlohu v procesu velení má faktor času, zejména z hlediska nepřetržitě pohotovosti vojsk k plnění úkolu i z hlediska splnění přesně stanoveného rozsahu opatření. Právě tento faktor času vyžaduje, aby veškerá práce štábů a vojsk při uvádění do plné bojové a mobilizační pohotovosti byla již předem organizována, soustavně procvičována a nepřetržitě řízena.

Na splnění tohoto úkolu se podílejí dozorčí orgány, velitelé a štáby všech stupňů velení. K tomu, aby tyto orgány dokázaly úkoly splnit, je nezbytné otázkám zabezpečení nepřetržité bojové a mobilizační pohotovosti věnovat neustálou pozornost.

Především jde o promyšlené **splánování** jednotlivých činností štábů i vojsk a vypracování plánů práce pro řídicí články (prvky) velení a jejich ověření v praxi.

K tomu je nezbytné praktickou činnost pravidelně procvičovat a získávat trvalé návyky automatického plnění úkolů nejen vojsky, ale také orgány velení.

Prvním úkolem je zabezpečení **vyrozumění** o vyhlášení jednotlivých stupňů bojové pohotovosti. Systém, přijatý v Československé lidové armádě, umožňuje spolehlivé vyrozumění linkovými i rádiovými spojovacími prostředky a zabezpečuje předání signálu od federálního ministerstva národní obrany až k vykonavatelům ve vteřinových lhůtách. V této první fázi, která je pro plnění úkolů velmi důležitá, plní úlohu orgánů velení především **dozorčí služba**. Na její připravenosti záleží, jak rychle budou jednotky uvědoměny a jak organizovaně bude zahájeno plnění úkolů prvního období, to znamená do převzetí plnění povinností skupinou velení (velení a řízení mobilizace).

Ke zkvalitnění připravenosti dozorčích orgánů byla vykonána značná práce. Byly zpracovány podrobné metodiky jejich činnosti. Stále významněji do tohoto procesu zasahuje výpočetní technika a prostředky mechanizace a automatizace. Všechna přijatá opatření by měla směřovat k tomu, aby dozorčí orgány mohly účinně řídit a ovlivňovat činnost jednotek, štábů, hlavních pracovišť do převzetí povinností skupinou velení (velení a řízení mobilizace).

Náročné požadavky a úkoly, které mají dozorčí orgány, vyžadují, aby jejich výběr nebyl náhodný, ale hluboce promyšlený a cílevědomý. Kromě toho je nezbytné zabezpečit jejich přípravu v souladu se základními řády. I když úkoly bojové pohotovosti jsou důležité, nelze je plnit na úkor řízení průběhu mírového života u útvaru (svazku). Je třeba si uvědomit, že jen tam, kde je vysoká kázeň a organizovanost života vojsk, tam jsou také kvalitně plněny úkoly bojové pohotovosti. Protože kázeň a vysoká organizovanost života jsou v souladu s požadavky na zabezpečení vysoké bojové pohotovosti a jsou jednou z jejich podmínek. Z těchto zásad je nutné vycházet při výběru i přípravě dozor-

čích orgánů a prověřování jejich činnosti. Kromě toho je nezbytné výkon dozorcích orgánů pravidelně hodnotit a nejlepší důstojníky patřičně oceňovat.

Dalším orgánem velení, který zabezpečuje organizované a rychlé uvedení útvaru do bojové pohotovosti, jsou **skupiny velení** u útvarů a svazků stále pohotovosti a **skupiny velení a řízení mobilizace** u útvarů a svazků na snížených počtech a nově vytvářených. Vzhledem k tomu, že hlavní úkoly plní skupina velení u útvaru, bylo také jejich pracoviště vybudováno přímo v kasárnách. U bojových útvarů jsou tato pracoviště zodolněna, vybavena filtroventilačním zařízením, dokumenty, pomůckami a spojovacími prostředky. Je rovněž zpracován systém hlášení, který zabezpečuje pravidelnou informaci vyšších orgánů velení o plnění úkolů podřízenými. Složení skupin velení je zpravidla v (závislosti na charakteru útvaru) odlišné. Velitelem skupiny velení u útvarů stále pohotovosti, případně u útvarů, které mobilizují v prostoru soustředění, je většinou náčelník štábu. Pokud jde o organického velitele, je účelné, aby se dostavil do kasáren, informoval se o úkolech, vydal pokyny pro další činnost a zahájil přesun do určeného prostoru. Tedy tam, kde jsou plněny rozhodující úkoly útvaru. Při mobilizaci útvarů nebo při uvádění vojsk do jednotlivých stupňů bojové pohotovosti v kasárnách je zapotřebí, aby velitelem skupiny velení byl velitel útvaru (svazku). Je to z toho důvodu, že hlavní úkoly (rozvinutí mobilizačních pracovišť, odkonzervování techniky, nakládání pohyblivých zásob) jsou plněny v místech stále dislokace.

Zabezpečení velení i činnost v prvním období uvádění vojsk do bojové pohotovosti jsou značně závislé na **bojovém rozdělení**, které vyjadřuje realnost činnosti štábů a předvídání úkolů k zabezpečení bojové pohotovosti. Vystihuje znalost zásad bojové a mobilizační pohotovosti funkcionářů a skloubenost s konkrétními požadavky příslušného velitelství (útvaru, jednotky). Bojové rozdělení nesmí být samoučelné a je nutné, aby přesně vymezovalo místo každého jednotlivce, bojové techniky i vozidla. Na bojovém rozdělení závisí včasné a organizované velení, plnění úkolů zpětným odřadem a vymezení bojové techniky i materiálu v časových normách. Musí být uskutečňováno pravidelně od družstva až do pluku. Důležité je, aby toto rozdělení bylo prováděno jednou až dvakrát do týdne v celém útvaru a za přítomnosti hlavních funkcionářů, a aby bylo pravidelně prověřováno. Úlohu kontrolního orgánu plní zejména dozorcí útvaru. Přitom nestačí jen prověřovat počet příslušníků zvláštních skupin, ale jejich znalosti úkolů a zabezpečení výjezdu techniky včetně její obsazení řidiči a veliteli.

Zvláštní pozornost bojovému rozdělení je zapotřebí věnovat při odvelení jednotek, výcviku organických celků mimo posádku a při propuštění vojáků základní služby do zálohy.

K zabezpečení plnění úkolů bojové i mobilizační pohotovosti je nutné všechny skupiny vybavit pomůckami, metodikami práce, prostředky mechanizace a automatizace velení.

Jako perspektivní se jeví vybavit pracoviště dozorcího útvaru, skupiny velení a všech rozhodujících pracovišť pluku (mobilizační pracoviště, pracoviště odkonzervování techniky, nakládání materiálu nedotknutelných zásob) prostředky výpočetní techniky, a to tak, aby měl velitel útvaru neustálý přehled o plnění úkolu a mohl činnost bezprostředně ovlivňovat. V případě, že počítačová síť bude propojena i s velitelstvím svazku a příslušnými místními vojenskými správami, vytvoříme informační systém, který poskytuje okamžité infor-

mace veliteli útvaru, nadřazenému stupni velení i součinnostním stupňům a umožní rovněž bezprostřední reagování na zjištěný stav. Tento předpokládaný informační systém kromě jiného zaručuje i utajení. Vzhledem k tomu, že uvedený systém je finančně značně nákladný, není možné jím v současné době vybavit vševojskové svazky a útvary. Je však potřebné v budoucnu s tímto systémem počítat. Myslíme, že ke zjednodušení velení a řízení je nezbytné využívat i světelná tabla (panely) k registraci splněných úkolů, ovládaná přímo z míst, kde jsou tyto úkoly plněny. Kromě přehledu o plněných úkolech by měl dozorčí útvar mít možnost přímo ze svého pracoviště vizuálně kontrolovat plnění úkolů. K tomu bude vhodné vybavit pracoviště tohoto dozorčího, ale i skupinu velení prostředky televizní techniky. Uvedené prostředky ulehčí práci dozorčích orgánů i skupin velení a řízení mobilizace a umožní jim efektivně řídit proces uvádění útvarů do plné bojové pohotovosti a dále zkracovat stanovené časové normy.

Při zaměstnání Podzim-86 byly ukázány některé možnosti využití výpočetní a televizní techniky i prostředků, které zjednodušují kontrolní činnost orgánů velení a umožňují mít neustálý přehled o situaci při uvádění útvarů do bojové pohotovosti. Např. zavedením systému vyrozumění P-161 až k jednotce bylo dosaženo okamžité proniknutí signálu ze stupně svazu až k ní. Přitom tento signál je pro větší spolehlivost ještě zdvojen rádiovou stanicí a proniká k vykonavatelům do 2 minut. Využitím dispečinkového zařízení (u dozorčích jednotek) je možné tuto dobu ještě dále zkrátit. Důležitým úkolem dozorčích orgánů je přesná znalost činnosti po obdržení signálu. Proto považujeme za nezbytné ji v době přípravy do služby pravidelně nacvičovat. K řízení uvádění útvarů do bojové pohotovosti je stále více potřebné využívat prostředků automatizace a mechanizace, které zvyšují operativnost a kvalitu práce dozorčích orgánů a podstatně zkracují časové lhůty na vzájemnou informaci o splněných úkolech. Např. propojením pracoviště dozorčího útvaru se skupinou velení a řízení mobilizace zajistíme automatické registrování činnosti na tomto pracovišti (jde o úkoly, které plní dozorčí do doby dosažení pohotovosti skupinou velení, čímž zabezpečíme okamžitou informovanost jejích příslušníků).

Využití prostředků výpočetní techniky, mechanizace a automatizace, zejména při mobilizaci v kasárnách, rovněž podstatně zvyšuje kvalitu práce orgánů velení, značně zkracuje dobu na přijetí a splnění naléhavých rozhodnutí, snižuje počet vykonavatelů činností a rozpracovávaných dokumentů (i když písemné materiály bude nezbytné prozatím vést a dublovat jimi výpočetní techniku, zejména z důvodů možnosti narušení jejího provozu). Přestože zavedený systém v zásadě odpovídá soudobým požadavkům, vyžaduje zvýšenou pozornost a rozvoj řady dalších otázek.

Praktické zkušenosti potvrzují nezbytnost průběžného přibližování mírových organizačních struktur orgánů velení válečným, aby při přechodu z mírového na válečný stav byly připravené v krátkých časových lhůtách řešit všechny úkoly a řídit činnost vojsk na počátku války s mírovými počty osob, zabezpečovací a spojovací techniky.

Pozornost je nutné věnovat rozpracování, upřesňování a uplatňování metodik práce velitelů a štábů. Zvyšování kvality velení vyžaduje překonávat stereotypní, soudobým požadavkům neodpovídající návyky a formalismus v řízení činnosti vojsk. Zejména v období, kdy všechny úkoly musí být řešeny v krátkých časových lhůtách, vystupuje do popředí význam konkrétnosti v činnosti

orgánů velení a nezbytnost soustředění hlavní pozornosti na praktickou organizační práci ve štábech a vojskách. Předpokladem organizované práce je také kvalita mobilizační přípravy všech velitelů, náčelníků a příslušníků štábů, uskutečňované v míru.

Pro kvalitu velení je nutné cílevědomě vytvářet podmínky, které odpovídají organizaci a složení **míst velení** i zvyšování úrovně jejich technického vybavení. Možnosti zbrani a bojové techniky armád členských států NATO by nás měly vést k zamyšlení nad úrovní obrany a ochrany míst velení a spojovacích uzlů. Vzhledem k tomu, že velitelská stanoviště by byla na počátku války vyhledávaným cílem nepřítele, měla by být rozsahem co nejmenší, maximálně pohyblivá, s vysokou úrovní ochrany skupin pracovníků štábů v každém jednotlivém dopravním, pracovním a spojovacím prostředku. To umožňuje pouze vybavování velitelských stanovišť moderní obrněnou technikou.

Velmi náročným a složitým požadavkem je všestranné zdokonalování **spojení**, které spolu s rozvojem automatizace tvoří základ technické stránky velení.

Velení vojskům při přechodu z mírového na válečný stav je komplex opatření, jejichž uskutečněním jsou orgány velení a vojska připravena ke splnění stanovených bojových úkolů. Rozhodující roli v tomto procesu mají zejména orgány velení, jejichž činnost je zapotřebí dokonale promyslet, předem plánovat a pravidelně procvičovat. Na kvalitě jejich řízení závisí i splnění úkolů vojsky. K dalšímu zdokonalení jejich práce, zvyšování efektivnosti je proto nezbytné zavádět prostředky výpočetní techniky, mechanizace a automatizace, tedy prostředky, které zjednoduší řízení, zvyšují názornost a přehled o splněných opatřeních, umožňují včas poskytovat potřebnou pomoc, zejména tam, kde byly zjištěny nedostatky nebo neplnění úkolů v plánovaných časových lhůtách, a jenž zabezpečují udržovat těsnější součinnost a rychle přijímat a realizovat rozhodnutí. Všechny tyto závěry byly potvrzeny i zaměstnáním Podzim-86. Na druhé straně však nelze možnosti výpočetní techniky přeceňovat. Hlavní úlohu v celém procesu velení má lidský činitel, proto je nezbytné orgány velení a štáby k této činnosti soustavně připravovat a k tomu využívat všech plánovaných opatření přípravy velitelů a štábů. Žádný štábní nácvik, VŠC nebo taktické cvičení s vojsky by neměly být zahajovány bez procvičení přechodu orgánů velení a vojsk z mírového na válečný stav s důrazem na jeho uskutečnění skrytým způsobem, jak to stanovuje RMNO na tento výcvikový rok.